

Галина МАЦЮК

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
Електронна пошта: halyna.matsyuk@lnu.edu.ua
orcid.org/0000-0001-8601-4742

ГЛОСАРІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЯК ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ДОВІДНИК ПРО РОЗШИРЕННЯ ТА ПОЛІТИКУ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття присвячена мовознавчому аналізу відносин ЄС та України, зокрема з лексикографічної перспективи. Мета розвідки — схарактеризувати Глосарій Європейської Комісії (далі — ЄК), однієї з інституцій ЄС, яка займається політикою Східного партнерства. Для цього з'ясовано проблематику документів про євроінтеграційний курс України, тематику Глосарія як показника термінів до документів ЄК й обґрунтовано особливості формування його реєстру та словникових статей. Теоретичне підґрунтя аналізу забезпечують положення комп'ютерної лексикографії про електронні довідники і підходи в перекладознавстві щодо відтворення наднаціональних термінів ЄС українською мовою. Наведені теоретичні напрями і застосовані методи аналізу дозволяють схарактеризувати Глосарій в єдності з проблематикою текстів ЄС про Україну та на підставі розкриття реєстру термінів, словникових статей, системних зв'язків між реєстровими словами разом із значенням та структурою одиниць. Тематично проаналізовано документи та роз'яснювальні публікації із сайтів ЄС, що дає підстави трактувати проблематику Глосарія як реєстру відповідників про розширення ЄС та його політику Східного партнерства. Глосарій є електронним тематичним словником тлумачного типу з додатковою властивістю автоматичного перекладу термінів українською мовою. Як комп'ютерна база даних, він поєднує словникові статті і дає змогу здійснити швидкий пошук значень наднаціональних термінів і їхній переклад. Уперше отримані результати актуальні для розвитку теорії комп'ютерної лексикографії, термінознавства та соціолінгвістики в умовах міжмовної взаємодії.

Ключові слова: Європейський Союз, політика Східного партнерства, термін, англійська мова, українська мова, міжмовна взаємодія, Глосарій, комп'ютерна лексикографія.

Зв'язки між Європейським Союзом та Україною на шляху до нього вже стали об'єктом міждисциплінарного аналізу. Діяльність цієї наднаціональної організації вивчають фахівці міжнародного права [Діп], публічного

Цитування: Мацюк Г. Глосарій Європейської комісії як термінологічний довідник про розширення та політику Східного партнерства Європейського Союзу. Мовознавство. 2025. № 5. С. 3–15. <https://doi.org/10.33190/0027-2833-344-2025-5-001>

Citation: Matsyuk H. (2025). Hlosarii Yevropeiskoi komisii yak terminolohichniy dovidnyk pro rozshyrennia ta polityku Skhidnoho partnerstva Yevropeiskoho Soiuzu [The European Commission glossary as a terminology guide to the enlargement and Eastern partnership of the European Union]. *Movoznavstvo*, (5), 3–15. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.33190/0027-2833-344-2025-5-001>

 Стаття опублікована за ліцензією CC BY-SA 4.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)

управління та державної служби [Україна на шляху ...]. Вже оприлюднено результати аналізу про інституційну систему [Прокопенко, Рудік, Рудік] та імплементацію права ЄС в національне право країн-членів [Брацук]. Мовознавчий сегмент аналізу євроінтеграційного курсу України охоплює соціолінгвістичні, перекладознавчі та термінознавчі дослідження, хоча повинен включати ще й питання лексикографії, прикладної і правничої лінгвістики.

У перспективі Україну чекає надання українській мові статусу офіційної мови ЄС, тому важливо дослідити питання інституційної мовної політики (на рівні статусу і функцій мов інституцій ЄС) та проблематику національного мовного законодавства в кожній з держав-членів. Відносини ЄС — Україна знайшли висвітлення у низці праць про європейські цінності [Ажнюк 2021], засади мовної політики в Україні та перспективи європейської інтеграції [Ажнюк 2016; Ажнюк 2022], багатомовність у державах-членах ЄС [Козак], мовну політику і мовне планування в них [Кулик] та ін.

З 2004 р. діє загальнодержавна програма адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу (ЗУ). Теоретики і практики перекладознавства та термінознавства покликані розв'язати як основну проблему створення всього лексикону права ЄС українською мовою [Байчич : 92–93], тому що вихідною мовою, на якій впроваджуються терміни, є англійська, — саме з неї здійснюється переклад термінів. З цією проблемою пов'язані й інші питання, зокрема про особливості перекладу термінів ЄС, впливи цієї термінології на юридичні терміни українською мовою. Крім цього, найновіші результати системних досліджень права, мови та термінології ЄС, перекладів актів права ЄС українською мовою [Славова, Карабан; Карабан; Бель; Робертсон 2024а; Робертсон 2024б] виявили відмінності юридичної термінології ЄС від національних правничої [Артикуца; Любченко] та документознавчої терміносистем [Тур], а також оновили метамову опису цих проблем новими положеннями про спеціальну мову ЄС, євролект як варіант національної мови ЄС, юридичну мову ЄС, українську мову як цільову, особливості перенесення наднаціональних термінів ЄС до національних правових систем та ін.

Щоправда, мовознавчий аналіз взаємодії ЄС — Україна ще не містить лексикографічного складника: електронні глосарії ЄС не стали об'єктом лексикографічного аналізу (ДП; ГП; ГТ; ГТА), хоча з інформативною метою вже розпочато практику їхньої популяризації (ПГ). Звідси актуальність статті визначена потребою розвитку теорії української лексикографії про електронні словники ЄС. В основу дослідження цього питання покладено теоретичні положення про комп'ютерну лексикографію, зокрема різновиди електронних довідників [Широков], про право, особливості мови документів та термінів ЄС [Робертсон 2024а; Робертсон 2024б; Байчич]. За об'єкт аналізу служить Глосарій як лексикографічний довідник (Glossary), розміщений на вебсайті Єврокомісії.

Мета статті — схарактеризувати Глосарій шляхом аналізу проблематики, словникових статей, системних зв'язків реєстрових одиниць з іншими термінами, значень та структури відповідників. Для цього розглянемо Глосарій у широкому контексті документації ЄС та ЄК, що, на наш погляд, відповідає настанові про необхідність вивчення мовних питань ЄС на прикладі текстів, документів і способів використання мови в його інституціях [Робертсон 2024б : 33]. Щоб досягнути мети, до одиниць аналізу — металінгвістичних показників (текстових фрагментів з документів ЄС про зв'язки ЄС

та України в цілому і щодо мов зокрема) і наднаціональних термінів Глосарія — застосовані якісні методи, зокрема порівняльний та контекстуальний, елементи дискурс-аналізу.

1. Документальна база засвідчує, що ЄС співпрацює з Україною в рамках Європейської політики сусідства та її східного регіонального виміру, тобто Східного партнерства. 28 лютого 2022 р. Україна подала заявку на членство в ЄС разом з Грузією та Республікою Молдова. 17 червня 2022 р. Єврокомісія оприлюднила свої висновки про зв'язки ЄС та України від 1991 р., часу відновлення незалежності, і досьгодні (Commun.2022). У рубриці 1.4. цього документа йдеться про реалізацію фундаментальних прав, серед яких і права меншин; оскільки їх гарантує Конституція України, держава забезпечує права національних меншин у сфері освіти та мови, представництві у виборних органах влади на всіх рівнях суспільного життя; тому Україні рекомендовано здійснити реформу законодавчої бази для меншин (там само : 13). Висновки свідчать, що Єврокомісія врахувала зусилля України щодо виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію: «Україна є європейською державою, яка надала достатньо доказів своєї відданості цінностям, на яких засновано Європейський Союз. Тому Комісія рекомендує Раді дати Україні перспективу стати членом Європейського Союзу» (там само : 20). Цю рекомендацію Україна отримала за умови виконання семи кроків, один з яких стосувався ухвалення закону про ЗМІ (щоб подолати впливи суб'єктів з корисливими інтересами), а другий — завершення за рекомендаціями Венеційської комісії реформи законодавчої бази щодо національних меншин, що означало підтримку мов меншин.

Свою європейську перспективу Україна отримала 23 червня 2022 р. за одностайною згодою лідерів країн-членів ЄС: у висновках Європейської Ради щодо України йшлося про її підтримку в час повномасштабної війни Росії проти України (розділ 2), про те, що прогрес України на шляху до ЄС залежатиме від виконання нею Копенгагенських критеріїв вступу (ЄС 2022).

1 лютого 2023 р. вийшов Аналітичний звіт ЄК щодо узгодження дій з Україною. Документ деталізував рівень здатності України взяти на себе обов'язки членства в ЄС у питаннях про судову владу, державних закупівлях, фінансовому контролі та ін.; частина пунктів стосувалася питань про освіту та культуру, медіа та підтримку меншин (Commis. 2023).

Новий звіт про політику розширення ЄС опубліковано в листопаді 2023 р. (Commun. 2023). Документ підтверджував геополітичне значення розширення ЄС з 2022 р., відколи Україна, Республіка Молдова та Грузія подали заявки на вступ до ЄС. Приєднання України до ЄС потрактовано як процес, в основі якого є заслуги, що ілюструють об'єктивний прогрес у вирішенні завдань (враховано досягнення верховенства права, незалежність і функціонування судової системи, боротьбу з корупцією та функціонування демократичних інститутів). Однак Україна повинна виконати всі завдання на шляху до ЄС. Європейська Рада надала статус кандидата Україні та запросила Єврокомісію звітувати про виконання завдань як невід'ємної частини цього пакету (там само : 8).

У грудні 2023 р. вийшло рішення Європейської Ради щодо України, у якому йшлося про рішучу підтримку країни в час війни, про посилення гуманітарної та економічної допомоги, реконструкцію після війни, співпрацю з партнерами з різних регіонів з метою всеосяжного, справедливого та міц-

ного миру, а головне — про відкриття переговорів про вступ та схвалення Радою Рамкової програми переговорів з Україною 21 червня 2024 р. (ЕС 2023).

Це рішення дозволило 25 червня 2024 р. провести в ЄС першу міжурядову конференцію на рівні міністрів для початку переговорів з Україною про її вступ. Серед визначених Україні завдань частина мала гуманітарний зміст і стосувалася захисту прав осіб, які належать до національних меншин, боротьби з мовою ненависті та використання мов меншин в освіті, а частина засвідчувала необхідність встановлення ефективних заходів, механізмів звітності та виявлення відповідальних установ; пункт 40 матеріалів конференції присвячений захисту прав осіб, які належать до національних меншин згідно з Конституцією України (Conf.2024). Надалі міжурядова конференція уможливила вже першу двосторонню зустріч 8–9 липня 2024 р. на переговорах про вступ, де Україна як країна-кандидат визначила свій рівень узгодженості із законодавством ЄС і окреслила плани щодо подальшої співпраці (UEU path 2024).

Наведені приклади ілюструють відносини ЄС та України на рівні документації і налаштовують не тільки на сприйняття наявної спеціальної системи одиниць для обслуговування політичних, економічних та гуманітарних питань цієї взаємодії, а й на поглиблення знань про дискурс вже згаданої ЄК, оскільки досліджуваний Глосарій є показником до текстів її документів.

2. Єврокомісія контролює реалізацію права ЄС, відповідає за бюджетні питання з державами-членами та здійснює керівництво програмами фінансування [Дір : 211]. Ця незалежна від урядів країн-членів ЄС організація має виконавчі та управлінські повноваження і бере участь у всіх етапах прийняття рішень та формування політики ЄС. Сфера відповідальності ЄК включає політичну, глобальну та адміністративну відповідальність. За Лісабонською угодою 2009 р. (ЛУ), яка заклала основи функціонування ЄС на наступні два десятиліття, ЄК отримала монополні права на законодавчу ініціативу, виконавчі функції та обов'язки. Склад ЄК свого часу узгоджувався Амстердамським (чинний з 1 трав. 1997 р.) та Ніщцьким договорами (набув чинності 1 лют. 2003 р.) [Могильчук 2015 : 263], однак остаточно погодила його згадана Лісабонська угода.

У складі ЄК є безпосередньо чи опосередковано пов'язані з мовними питаннями служби, зокрема такі структури, як Комунікації (COMM), Комунікаційні мережі, контент та технології (CNECT), Освіта та культура (EAC), Письмовий переклад (DGT) та ін. [Прокопенко, Рудік, Рудік: 117–123].

На основі робочої програми Комісії та пріоритетів, висунутих іншими інституціями, Комісія, Європейський парламент і Рада ухвалили Спільну декларацію про законодавчі пріоритети ЄС на 2025 р. Документ містить плани Комісії спростити впровадження правил ЄС на практиці, зменшити адміністративне навантаження (PR).

Важливим є «Пакет розширення» ЄК; це документи про політику розширення, про оцінку поточного стану та прогресу, якого досягли Албанія, Боснія і Герцеговина, Грузія, Молдова, Чорногорія, Північна Македонія, Сербія, Туреччина та Україна за 2024 р. (Commis. 2024).

У структурі ЄК працює Генеральний директорат з питань розширення та Східного сусідства, який відповідає за переговори щодо розширення й вступу до Європейського Союзу з країнами-кандидатами та потенційними кандидатами на вступ до ЄС, тобто і з Україною. У сферу діяльності Ди-

ректорау потрапляє підтримка України, її відновлення та реконструкція, а також керівництво Українською платформою донорів.

Проблематика наведених документів визначає тематику термінів Глосарія як покажчика одиниць до текстів ЄК.

3. Характеристика цього нового лексикографічного джерела (Glossary) можлива за кількома параметрами. Насамперед англomовний Глосарій постає у формі електронного довідника з додатковою властивістю автоматичного перекладу одиниць українською мовою. Комп'ютерна база даних поєднує словникові статті до термінів англійською та українською мовами і дає змогу здійснити швидкий пошук потрібних одиниць.

У змісті довідника відсутня передмова із вказівками про використання, список джерел. Глосарій складається тільки з реєстру одиниць та словникових статей до них. Тематика покажчика пов'язана з проблематикою документів про реалізацію політики розширення ЄС, тому він розміщений на вебсайті Генерального директорату з питань розширення та Східного сусідства ЄК¹. Як джерело наднаціональних термінів до текстів документів, опублікованих у різних рубриках вебсайту ЄК, Глосарій є тематичним довідником тлумачного типу.

Одиниці реєстру Глосарія — сукупність назв, пов'язаних між собою логічно і поняттєво. Словникові статті до поданих за абеткою англійської мови реєстрових слів створені абетково-гніздовим способом: є ключове слово і похідні відповідники, з якими воно зберігає смислові зв'язки. Реєстр охоплює понад 40 ключових слів, які реалізують переважно свій правничий та адміністративний зміст, хоч є терміни із соціолінгвістичною інформацією.

До реєстрових слів англійської мови як вихідної за допомогою машинного перекладу можна дібрати українські відповідники. Тому Глосарій набуває ознак перекладного довідника термінів. І все ж слід не забувати, що для формування кодифікованого реєстру Глосарія українською мовою потрібна системна робота перекладачів, фахівців з правничої лінгвістики та прикладного термінознавства. Наприклад, в українськомовних текстах, коли йдеться про розширення ЄС, на позначення цього процесу до англ. *enlargement* (ПГ) уживається український відповідник *розширення*, а не *укрупнення*, як пропонує Глосарій. Тому дібрані шляхом машинного перекладу українські назви не можна вважати кодифікованими відповідниками щодо термінів англійської юридичної мови ЄС.

Словникові статті висвітлюють ознаки понять, які позначають реєстрові слова:

а) англ. *Accession criteria* (*критерії приєднання*). Словникова стаття розкриває критерії вступу до ЄС, або Копенгагенські критерії, визначені Європейською Радою в Копенгагені 1993 р. Термін позначає умови, виконавши які, країна-кандидат може стати державою-членом ЄС, тобто політичні критерії (стабільність інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, права людини, повагу та захист меншин), економічні критерії (ринкова економіка в дії, здатність протистояти конкуренції), адміністративний та інституційний критерії (здатність упроваджувати *Aquis*² та брати зобов'я-

¹ https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary_en#screening-of-the-acquis

² Термін *acquis* не перекладається в жодній з офіційних мов ЄС і позначає сукупність «загальних прав і обов'язків, які є обов'язковими для всіх держав-членів» (Glossary).

зання членства). Тільки ЄС має право визначати, чи країна-кандидат відповідає цим критеріям і чи він готовий її прийняти. Термінові *Accession criteria* підпорядковані відповідники: *Acquis* (термін не перекладається), *Candidate country* (країна-кандидат), *Condition for enlargement* (умови укрупнення), *The process of enlargement* (процес укрупнення);

б) англ. *Association Agreement* (угода про асоціацію). Словникова стаття інформує про двосторонню угоду між ЄС і третьою країною як основу для здійснення процесу вступу. Угоду про асоціацію має Туреччина. Угоди між ЄС та країнами Західних Балкан називаються «угодами про стабілізацію та асоціацію». Термін пов'язаний з відповідниками: *The process of enlargement* (процес укрупнення), *The Western Balkan countries on the road to the EU* (країни Західних Балкан на шляху до ЄС), *Turkey* (Туреччина);

в) англ. *Accession to the EU* (вступ до ЄС). Словникова стаття містить інформацію про тривалий процес приєднання нових країн до ЄС, який врегульовує ст. 49 Договору про Європейський Союз 1993 р., чинного з 1 листопада 1993 р. (Treaty). Держава, яка планує стати членом ЄС, повинна бути європейською державою і сповідувати спільні цінності держав-членів, що їх вона надалі зобов'язується просувати. Приєднання залежить від підготовки країни-претендентки та спроможності ЄС розширюватися. Країна-кандидат повинна адаптувати перед вступом свої інституції, стандарти та інфраструктуру. Існує договір про приєднання між країною-кандидатом та державами-членами, його підписують і ратифікують всі держави-члени та країна-кандидат на підставі власних конституційних норм, потім Європейський парламент дає згоду. Термін пов'язаний з такими одиницями: *Acceding country* (країна, що приєднується), *Conditions for enlargement* (умови укрупнення), *Chapter of the acquis* (розділи *acquis*), *Official language of the EU* (офіційні мови ЄС), *The process of enlargement* (процес укрупнення);

г) англ. *Application for EU membership* (заявка на членство в ЄС). Словникова стаття пояснює, що в Договорі про Європейський Союз (ст. 49) визначено умови, за яких країна-кандидат може стати членом: вона є однією з європейських держав, поважає спільні цінності держав-членів і зобов'язується їх підтримувати. Серед цінностей — людська гідність, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини, зокрема до прав осіб, які належать до меншин (ст. 2) та ін. Термін пов'язаний із *Candidate countries*, *Acceding country*, *Withdrawal clause* (застереження про відкликання) та ін.

Структуру словникових статей можуть доповнювати відсилання: *see also, see*. Наприклад, у словниковій статті із заголовним словом *Application for EU membership* є відсилання (*see also*) до відповідника *Accession to the EU* (терміна, який позначає подання заявки до Ради разом із повідомленням до Європейського парламенту і національних парламентів); до словникової статті *Monitoring of the negotiations* (моніторинг переговорів) є відсилання (*see*) як допомога в перегляді на сайті розділу, пов'язаного із *The process of enlargement* (процесом укрупнення).

У реєстрі Глосарія, крім одиниць із правничим, адміністративним чи фінансовим змістом, незначна частина термінів реалізує соціолінгвістичне значення, як наприклад, термін *Official languages of the EU*, назва родового поняття. Йому підпорядковані видові терміни: *нідерландська, французька, німецька, італійська мови* (мають статус мов ЄС з 1958 р.), *данська, англійська мови* (з 1973 р.), *грецька мова* (з 1981 р.), *португальська та іспанська*

мови (з 1986 р.), фінська, шведська (з 1995 р.), чеська, естонська, угорська, латвійська, литовська, мальтійська, польська, словацька, словенська мови (з 2004 р.), болгарська, ірландська, румунська мови (з 2007 р.), хорватська мова (з 2013 р.). Документація інституцій ЄС, як і засідань Європейської Ради та Ради Європейського Союзу, доступна всіма офіційними мовами, перекладачі забезпечують багатомовність на конференціях. У інституціях ЄС перекладачі працюють у різних режимах усного перекладу: усного послідовного і синхронного (Interpret.).

Соціолінгвістичний термін *офіційні мови ЄС* реалізує смислові зв'язки з терміном *багатомовність*. Назва фіксує основоположний принцип інституційної мовної політики ЄС, позначає спілкування зі своїми громадянами рідною мовою і захист мовного розмаїття Європи та сприяння вивченню мов. Цей підхід відсутній у багатомовних країнах і міжнародних організаціях. Його в ЄС забезпечила «Хартія основних прав Європейського Союзу» (чинна з 7 груд. 2000 р.) у розділі 3 «Рівність», що містить норми про рівність перед законом, недискримінацію, культурне, релігійне та лінгвістичне різноманіття (ст. 20–22). Наприклад, ст. 21 Хартії «Відсутність дискримінації» унеможливує дискримінацію за ознаками статі, раси, кольору шкіри, етнічного чи соціального походження, генетичних особливостей, мови, релігії чи переконання, політичних або будь-яких інших переконань, належності до національних меншин, віку або сексуальної орієнтації; забороняється будь-яка дискримінація за національною ознакою (Charter).

Реєстр Глосарія містить невелику частку однослівних наднаціональних термінів, як наприклад, *Acquis*, що позначає сукупність прав і обов'язків, обов'язкових для усіх країн-членів ЄС, включно зі змістом, принципами та політичними цілями Договорів, а також законодавство, декларації та резолюції ЄС, інструменти в рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки, міжнародні договори, укладені Союзом і між собою державами-членами (Glossary).

У реєстрі наявні терміни-аббревіатури: за назвою *CARDS* постає програма допомоги співтовариству для реконструкції, розвитку та стабілізації (The programme of Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation); назва *IPA* (Instrument for Pre-Accession Assistance) інформує про інструмент допомоги країнам перед вступом, який включає п'ять компонентів: допомогу в перехідний період та інституційну розбудову, транскордонне співробітництво, регіональний розвиток, розвиток людських ресурсів та сільський розвиток.

Здійснений у статті тематичний аналіз документів і роз'яснювальних публікацій із сайтів Євросоюзу та Єврокомісії визначає проблематику Глосарія як реєстру відповідників, пов'язаних із розширенням ЄС та політикою Східного партнерства. Представлені в електронному тематичному перекладному словнику тлумачного типу українські відповідники англійських термінів ще не визнані експертами як кодифіковані. Реєстр Глосарія охоплює здебільшого складені одиниці, однослівних назв небагато, є терміни-аббревіатури. За своєю спрямованістю він розкриває зміст термінів і понять про євроінтеграційний курс України на рівні різних видів права та (меншою мірою) соціолінгвістики.

Отримана інформація важлива для курсів з лексикографії, термінознавства та соціолінгвістики (теми про різновиди електронних лексикографічних довідників, тематику і структуру термінів ЄС як наднаціональної сис-

теми одиниць, про мовну політику ЄС, офіційні мови, законодавство щодо мов меншин та ін.).

Перспектива дослідження полягає у розробці теорії комп'ютерної лексикографії на прикладі аналізу неопрацьованих словників усіх інституцій ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

- Ажнюк Б. М. Європейські засади мовної політики. *Мовознавство*. 2016. № 2. С. 3–14.
- Ажнюк Б. М. Мовна політика в Україні і перспективи євроінтеграції. *Мовознавство*. 2022. № 6. С. 15–33.
- Ажнюк Б. М. Мовна політика: національна ідентичність і європейські цінності. *Вісн. Нац. акад. наук України*. 2021. № 6. С. 89–93.
- Артикуца Н. В. Юридичне термінознавство в Україні: сучасний стан, основні напрямки та перспективи розвитку. *Термінолог. вісн.* 2019. Вип. 5. С. 6–17.
- Байчич М. Термінологія та прикладна термінологічна робота в контексті перекладу офіційних документів ЄС. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. А. Право, мова й термінологія ЄС / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024. С. 81–102.
- Бель Л. Переклад офіційних документів ЄС: основи теорії та практики. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. А. Право, мова й термінологія ЄС / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024. С. 59–80.
- Брацук І. З. Теоретико-правові засади імплементації права Європейського Союзу в національне право держав-членів : монографія / наук. ред. М. М. Микієвич. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2016. 230 с.
- Дір І. Ю. Основні інституції Європейського Союзу. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 82. Ч. 3. С. 207–213.
- Карабан В. Виклики, пастки, невдачі та перспективи перекладу правових актів ЄС. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. Б. Українська мова та переклад на українську мову / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024. С. 44–125.
- Козак Т. Особливості мовної політики Євросоюзу: мультилінгвістичний контекст. *Вісн. Львів. ун-ту. Серія: філософ.-політолог. студії*. 2014. Вип. 5. С. 301–306.
- Кулик В. Мовна політика в багатомовних країнах. Закордонний досвід та його придатність для України. Київ : Дух і Літера, 2021. 312 с.
- Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. Харків : Права людини, 2015. 280 с.
- Могильчук О. О. Еволюція зовнішньополітичної функції ЄС в світлі положень Амстердамського та Ніщцького договорів. *Юридич. наук. електрон. журнал*. 2015. № 2. С. 261–264. URL: http://lsej.org.ua/2_2015/72.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
- Прокопенко Л. П., Рудік О. М., Рудік Н. М. Інституційна система ЄС : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 220 с.
- Робертсон К. Д. Мова, багатомовність та англійська мова ЄС. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. А. Право, мова й термінологія ЄС / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024а. С. 33–58.
- Робертсон К. Д. Огляд права, інституцій і політики ЄС. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. А. Право, мова й термінологія ЄС / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024б. С. 8–32.

- Славова Л., Карабан В. Українська мова та євролект як мовна пара в перекладі. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. Б. Українська мова та переклад на українську мову / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2024. С. 8–43.
- Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації : монографія. Кременчук : ПП Щербатих, 2018. 301 с.
- Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи : матеріали круглого столу до Дня Європи в Україні (Київ, 9 трав. 2024 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, М. С. Орлів, Ю. Г. Рубана Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2024. 104 с.
- Широков В. А. Комп'ютерна лексикографія : монографія / наук. ред. О. В. Палагін, В. Г. Скляренко. Київ : Наук. думка, 2011. 351 с.

ДЖЕРЕЛА

- ДП Дахно І. І. Право Європейського Союзу: англо-українсько-російський глосарій. Київ : Центр учб. літ., 2007. 234 с.
- ЗУ Закон України Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *ВР України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 04.02.2025).
- ГП Глосарій. *Право ЄС*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/law/glossary/> (дата звернення: 15.01.2025).
- ГТ Глосарій термінів ЄС. URL : <http://europa.dovidka.com.ua/#123> (дата звернення: 15.01.2025).
- ГТА Глосарій термінів, що вживаються в актах *acquis communautaire* у пріоритетній сфері «захист прав інтелектуальної власності». URL : <https://bit.ly/3RWIo8u> (дата звернення: 15.01.2025).
- ЛУ Лісабонська угода (договір про реформування Європейського Союзу). 1.12.2009. Інформ. довідка, підготовл. Європ. інформ.-дослідн. центром на запит Комітету ВР України. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf> (дата звернення: 08.02.2025).
- ПГ Подано глосарій термінів для переговорів про вступ до ЄС. 5.04.2024. URL: <https://bit.ly/3EzOetx> (дата звернення: 08.02.2025).
- Charter Charter of fundamental rights of the European Union. *Official Journal of the European Communities*. 18.12.2000. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf (дата звернення: 12.02.2025).
- Commis. 2023 Commission staff working document. Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. *European Commission*. Brussels. 1.02.2023. URL: <https://bit.ly/3YGK4Xz> (дата звернення: 07.02.2025).
- Commis. 2024 Commission staff working document. Ukraine 2024 Report. Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy. *European Commission*. Brussels. 30.10.2024. URL: <https://bit.ly/4jGDxuo> (дата звернення: 11.02.2025).

- Commun. 2022 Communication from the Commission to The European Parliament, the Europe Council, and the Council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. *European Commission*. Brussels. 17.06.2022. URL: <https://bit.ly/3YAMxmf> (дата звернення: 19.02.2025).
- Commun. 2023 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social Committee and the Committee of the Regions. *European Commission*. Brussels. 8.11.2023. URL: <https://bit.ly/3GwQLVR> (дата звернення: 12.02.2025).
- Conf. Conference on accession to the European Union — Ukraine. Accession document. CONF-UA 2. AD 9/24. 21 June 2024. URL: <https://bit.ly/4IXibVt> (дата звернення: 14.02.2025).
- EC 2022 European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations. 23 June 2022. *European Council. Council of the European Union*. URL: <https://bit.ly/4iAYAYg> (дата звернення: 12.02.2025).
- EC 2023 European Council. Note. 15 December 2023. URL: <https://bit.ly/3YwVIV9> (дата звернення: 27.01.2025).
- Glossary Glossary. *Enlargement and Eastern Neighborhood*. URL: <https://bit.ly/4cFWK6V> (дата звернення: 27.01.2025).
- Interpret. Interpreting for Europe. *Europa*. URL: https://europa.eu/interpretation/index_en.html (дата звернення: 09.02.2025).
- PR Press release. What will the Commission do in 2025? Discover its work programme. *European Commission*. 12 February 2025. URL: <https://bit.ly/4cCOJiW> (дата звернення: 12.02.2025).
- Treaty Treaty on European Union. *EUR-Lex*. 29.07.1992. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu/sign> (дата звернення: 01.02.2025).
- UEU path 2024 Ukraine's EU path. *Enlargement and Eastern Neighborhood*. 2024. URL: <https://bit.ly/42S97t7> (дата звернення: 07.02.2025).

Дата надходження до редакції: 05.03. 2025

Дата надходження після доопрацювання: 01.04. 2025

Дата затвердження редакцією: 07.04.2025

REFERENCES

- Azhniuk B. M. (2016). Yevropeiski zasady movnoi polityky. *Movoznavstvo*, (2), 3–14. [In Ukrainian].
- Azhniuk B. M. (2022). Movna polityka v Ukraini i perspektyvy yevrointehratsii. *Movoznavstvo*, (6), 15–33. [In Ukrainian].
- Azhniuk B. M. (2021). Movna polityka: natsionalna identychnist i yevropeiski tsinnosti. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, (6), 89–93. [In Ukrainian].
- Artykutsa N. V. (2019). Yurydychne terminoznavstvo v Ukraini: suchasnyi stan, osnovni napriamky ta perspektyvy rozvytku. *Terminolohichniy visnyk*, (5), 6–17. [In Ukrainian].
- Baichych M. (2024). Terminolohiia ta prykladna terminolohichna robota v konteksti perekladu ofitsiinykh dokumentiv YeS. *Posibnyk z perekladu aktiv prava YeS ukrainskoiu movoiu*. In 2 Parts. Part A. Pravo, mova y terminolohiia YeS. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds). Kyiv: VPC «Kyivskiy universytet», 81–102. [In Ukrainian].
- Bel L. (2024). Pereklad ofitsiinykh dokumentiv YeS: osnovy teorii ta praktyky. *Posibnyk*

- z prekladu aktiv prava YeS ukraïnskoïu movoïu*. In 2 Parts. Part A. Pravo, mova y terminolohiia YeS. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds.). Kyiv: VPTs «Kyivskiyi universytet», 59–80. [In Ukrainian].
- Bratsuk I. Z. (2016). Teoretyko-pravovi zasady implementatsii prava Yevropeiskoho Soiuzu v natsionalne pravo derzhav-chleniv: monohrafiia. M. M. Mykiiievych (Ed.). Lviv: Lvivskiyi natsionalnyi universytet im. I. Franka. [In Ukrainian].
- Dir I. Yu. (2024). Osnovni instytutsii Yevropeiskoho Soiuzu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii Pravo*, 82(3), 207–213. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/305833/297357> (last accessed: 29.01.2025). [In Ukrainian].
- Karaban V. (2024). Vyklyky, pastky, nevdachi ta perspektyvy prekladu pravovykh aktiv YeS. *Posibnyk z prekladu aktiv prava YeS ukraïnskoïu movoïu*. In 2 Parts. Part B. Ukraïnska mova ta preklad na ukraïnsku movu. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds.). Kyiv: VPC «Kyivskiyi universytet», 44–125. [In Ukrainian].
- Kozak T. (2014). Osoblyvosti movnoi polityky Yevrosoiuzu: multylinhvistychnyi kontekst. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: filozofsko-politolohichni studii*, (5), 301–306. [In Ukrainian].
- Kulyk V. (2021). Movna polityka v bahatomovnykh krainakh. Zakordonnyi dosvid ta yoho prydatnist dlia Ukrainy. Kyiv: Dukh i Litera. [In Ukrainian].
- Liubchenko M. I. (2015). Yurydychna terminolohiia: poniattia, osoblyvosti, vydy: monohrafiia. Kharkiv: Prava liudyny. [In Ukrainian].
- Mohylchuk O. O. (2015). Evoliutsiia zovnishnopolitychnoi funktsii YeS v svitli polozhen Amsterdamskoho ta Nitstskoho dohovoriiv. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (2), 261–264. [In Ukrainian].
- Prokopenko L. P., Rudik O. M., Rudik N. M. (2021). Instytutsiina systema YeS. Dnipro: DRIDU NADU. [In Ukrainian].
- Robertson Kolin D. (2024a). Mova, bahatomovnist ta anhliiska mova YeS. *Posibnyk z prekladu aktiv prava YeS ukraïnskoïu movoïu*. In 2 Parts. Part A. Pravo, mova y terminolohiia YeS. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds.). Kyiv: VPC «Kyivskiyi universytet», 33–58. [In Ukrainian].
- Robertson Kolin D. (2024b). Ohliad prava, instytutsii i polityky YeS. *Posibnyk z prekladu aktiv prava YeS ukraïnskoïu movoïu*. In 2 Parts. Part A. Pravo, mova y terminolohiia YeS. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds.). Kyiv: VPC «Kyivskiyi universytet», 8–32. [In Ukrainian].
- Slavova L., Karaban V. (2024). Ukraïnska mova ta yevrolekt yak movna para v perekhadi. *Posibnyk z prekladu aktiv prava YeS ukraïnskoïu movoïu*. In 2 Parts. Part B. Ukraïnska mova ta preklad na ukraïnsku movu. M. Baichych, K. D. Robertsona, L. Slavovoi (Eds.). Kyiv: VPC «Kyivskiyi universytet», 8–43. [In Ukrainian].
- Tur O. M. (2018). Dokumentoznavcha terminolohiia: problemy unifikatsii ta standartyzatsii: monohrafiia. Kremenichuk: PP Shcherbatykh. [In Ukrainian].
- Ukraina na shliakhu do YeS: vyklyky ta perspektyvy: materialy kruhloho stolu do Dnia Yevropy v Ukraini (Kyiv, 9 trav. 2024 r.). L. H. Komakha, M. S. Orliv, Yu. H. Ruban (Eds.). Kyiv: NNI PUDS KNU [In Ukrainian].
- Shyrovkov V. A. (2011). Kompiuterna leksykohrafiia: monohrafiia. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].

SOURCES

- Charter Charter of fundamental rights of the European Union. *Official Journal of the European Communities*. 18.12.2000. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf (last accessed: 12.02.2025).
- Commis.2023 Commission staff working document. Analytical Report following

- the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. *European Commission*. Brussels. URL: <https://bit.ly/3YgK4Xz> (last accessed: 07.02.2025).
- Commis. 2024 Commission staff working document. Ukraine 2024 Report. Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy. *European Commission*. Brussels. URL: <https://bit.ly/4jGDxuo> (last accessed: 11.02.2025).
- Commun. 2022 Communication from the Commission to The European Parliament, the Europe Council, and the Council. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. *European Commission*. Brussels. URL: <https://bit.ly/3YAMxmf> (last accessed: 19.02.2025).
- Commun. 2023 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social Committee and the Committee of the Regions. *European Commission*. Brussels. URL: <https://bit.ly/3GwQLVR> (last accessed: 12.02.2025).
- Conf. Conference on accession to the European Union — Ukraine. Accession document. CONF-UA 2. AD 9/24. URL: <https://bit.ly/4IXibVt> (last accessed: 14.02.2025).
- DP Dakhno I. I. (2007). Pravo Yevropeiskoho Soiuzu: anhlo-ukrainsko-kosiiskiyi hlosarii. Kyiv: Tsentri uchbovohi literatury. [In Ukrainian].
- EC 2022 European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations. *European Council. Council of the European Union*. URL: <https://bit.ly/4iAYAYg> (last accessed: 12.02.2025).
- EC 2023 European Council. (15 December 2023). Note. URL: <https://bit.ly/3YwVIV9> (last accessed: 27.01.2025).
- Glossary Glossary. *Enlargement and Eastern Neighborhood*. URL: <https://bit.ly/4cFWK6V> (last accessed: 27.01.2025).
- HP Hlosarii. Pravo YeS. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/law/glossary/> (last accessed: 15.01.2025). [In Ukrainian].
- HT Hlosarii terminiv YeS. URL: <http://europa.dovidka.com.ua/#123> (last accessed: 15.01.2025). [In Ukrainian].
- HTA Hlosarii terminiv, shcho vzhvaiutsia v aktakh acquis sommunautaire u prioritetnii sferi «zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti». URL: <https://bit.ly/3RWIo8u> (last accessed: 15.01.2025). [In Ukrainian].
- Interpret. Interpreting for Europe. 10.05.2022. *Europa*. URL: https://europa.eu/interpretation/index_en.html (last accessed: 09.02.2025).
- LU Lisabonska uhoda (dohovir pro reformuvannia Yevropeiskoho Soiuzu). 1.12.2009. Informatsiina dovidka, pidgotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tsentrom na zapyt Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf> (last accessed: 08.02.2025). [In Ukrainian].
- PG Podano glosarij terminiv dlia peregovoriv pro vstup do YeS. 5.04.2024. <https://bit.ly/3EzOetx> (last accessed: 08.02.2025). [In Ukrainian].

- PR Press release. What will the Commission do in 2025? Discover its work programme. *European Commission*. URL: <https://bit.ly/4cCOJiW> (last accessed: 12.02.2025).
- Treaty Treaty on European Union. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu/sign> (last accessed: 01.02.2025).
- UEU path 2024 Ukraine's EU path. *Enlargement and Eastern Neighborhood*. 2024. URL: <https://bit.ly/42S97t7> (last accessed: 07.02.2025).
- ZU Закон України Про Загалнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (last accessed: 08.02.2025). [In Ukrainian].

Received: 05.03. 2025

Received in revised form: 01.04. 2025p.

Accepted: 07.04.2025

Halyna MATSYUK

Ivan Franko National University of Lviv
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: halyna.matsyuk@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8601-4742>

**THE EUROPEAN COMMISSION GLOSSARY AS A TERMINOLOGY
GUIDE TO THE ENLARGEMENT AND EASTERN PARTNERSHIP OF THE
EUROPEAN UNION**

The article is devoted to the linguistic analysis of EU — Ukraine relations, in particular from the lexicographic perspective. The aim of the study is to characterise the Glossary of the European Commission (hereinafter — EC), one of the EU institutions dealing with the Eastern Partnership policy. For this purpose, the author clarifies the issues of documents on Ukraine's European integration course, the subject matter of the Glossary as an index of terms to the EC documents, and substantiates the peculiarities of forming its register and dictionary entries. The theoretical basis of the analysis is provided by the provisions of computer lexicography on electronic reference books and approaches in translation studies to the reproduction of supranational EU terms in Ukrainian. The theoretical directions and analytical methods used allow us to characterise the Glossary in conjunction with the issues of EU texts about Ukraine and on the basis of the disclosure of the register of terms, dictionary entries, systemic links between the registered words, along with the meaning and structure of the units. The author analyses documents and explanatory publications from the EU websites thematically, which gives grounds to interpret the Glossary as a register of references to EU enlargement and its Eastern Partnership policy. The Glossary is an electronic thematic dictionary of an explanatory type with the additional feature of automatic translation of terms into Ukrainian. As a computer database, it combines dictionary entries and allows for a quick search for the meanings of supranational terms and their translation. The results obtained for the first time are relevant for the development of the theory of computer lexicography, terminology and sociolinguistics in the context of interlingual interaction.

Keywords: European Union, Eastern Partnership policy, term, English, Ukrainian, interlingual interaction, Glossary, computer lexicography.